

Budapest új városháza és az új Erzsébet-út.

Budapest új városházát több mint egy évtizede húzódo tervezés és tárgyalások után — miközben az elhelyezésre nézve számtalan idea merült fel — véglegesen megállapodva a mainak helyén akarják felépíteni. Ujabban ezt a kérdést szorosán összekapcsolták az Erzsébet-út megépítésének tervével.

Mielőtt e fontos kérdésekben a megmásíthatatlanul utolsó döntés elhangzanék, egy már régebben tárgyalt s a városépítő osztály által kidolgozott, de később félre tett tervnek előnyeit a mai helyen való építkezéssel szemben a mellékelt két vázlat alapján nem tartom egészen meddőnek újra összegezni.

Az 1. terv szerint (1. ábra) az új városház a maival szemben, a Károly-körút, Király-, Rombach- és Dob-utca határolta területen épülne, úgy hogy előtte a körúti oldal nagyobb

része a Wesselényi-utcáig hátratulva 90 m széles s 300 m hosszú tér keletkezne. A városház épülete mögött a Rombach-utca külső oldalának hátratulásával 70 m széles, 250 m hosszú teret nyernénk, ami által e sűrűn lakott, túlságosan beépített városrész világossághoz és levegőhöz jutna. Hogy a Károly-körút forgalmát csökkentjük, — a Dob- és Király-utca között — a Sip-, Laudon-utca összekötő útvonallával a Rákóczi-út belső részét az Andrássy-úttal, majd a Laudon-, a Révay-utcán túl való meghosszabbítása által a Rákóczi-utat a Vilmos-császár-úttal a körútnál rövidebb útvonallal kötnők össze. Ez esetlen a Holló-utca mint fölösleges megszüntethető, a Király- s a Dob-utca közti területet a Csányi- vagy Kisdiófa-utcától kiinduló s a városház mögötti térig húzódo út vonal megosztaná, mely út vonal esetleg a városház épületén keresztül a Gerlóczy-utcában nyerne folytatást. A tervezett városház mögötti térre a Király-, Dob- s a meghosszabbított Sip-utca között 4—4 utca által határolt szabályos két telektömböt nyernénk, középület vagy áruház számára.

A 2. terv szerint (2. ábra) a városház elhelyezésére a vele kapcsolatos terekkel együtt a Károly-körút, Király-, Dob- s a meghosszabbított Sip-utca által határolt terület szolgálna, mely esetben jóval nagyobb terület áll a térképezés s beépítés rendelkezésre. A Károly-körút felüli tér 95 m széles és 400 m hosszú lenne (a Király-utcától s Wesselényi-utcáig) s szélesebbre készülhetne a városház mögötti tér is, mint az 1. tervben. Ez esetben a városház épületében lehetne elhelyezni a városi könyvtárat, népházat, melyek e központi elhelyezéssel csak nyernének értékben.

A városház ilyen elhelyezése esetén az Erzsébet-út építésének szüksége önmagától elesik, mert ha csak a Dob-utca elágazásaképpen épülne, úgy sem lenne jó közlekedő vonal, inkább csak az itt levő mély s keskeny telkek megosztása végett létesülne. A Dob-utca forgalmát úgy sem csökkentenét lényegesen, mert a belváros felé úgy is ez maradna a rövidebb út vonal, csupán a Dob-utca egy kis részének a Deák-tér felé gravitáló forgalmát vezetné le. Úgy a Wesselényi-, mint a Dob-utca legnagyobb forgalma a gyalogforgalom, kocsiforgalmuk aránylag kicsi s tervezett kiszélesítésük a kocsiforgalom lebonyolítására teljesen elégséges. Ha pedig a Wesselényi-, és Dob-utcában a Dembinszky- s Damjanich-utca bekapcsolásával az Aréna út s Károly-körút között autóbúzforgalmat rendezünk be, s ugyanezt a Király-utcában is létesítjük, ez út vonalak a forgalom lebonyolítására teljesen elégségesek lesznek. A Dob- s Wesselényi-utca forgalma lényegesen úgy sem növekedhetik, mert az Aréna úton túl város nem fejlődhetik.

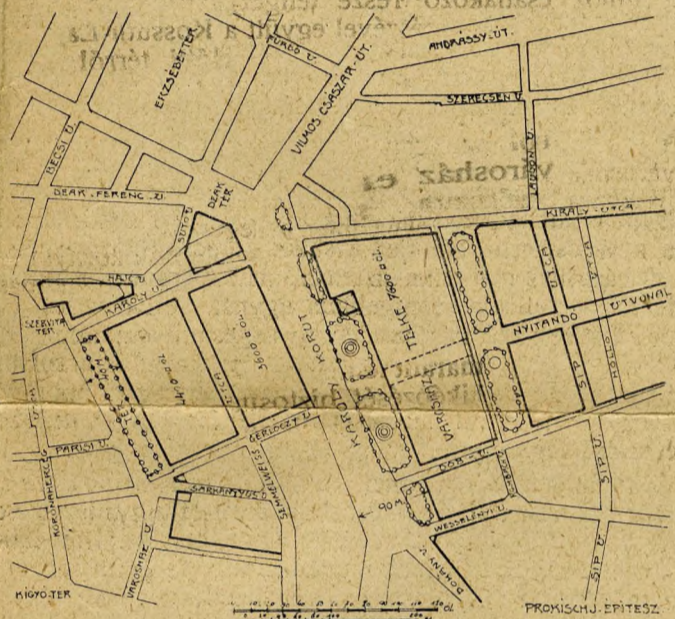
Ha ezeket a terveket a városháznak mostani elhelyezésével kapcsolatban vizsgáljuk, akkor pénzügyi, városfejlesztési, kereskedelmi, forgalmi s a keletkező új városképek szempontjából a következő előnyeit lehet kiemelni:

Az 1. terv alapján 15.000 □-öl területet kell megvenni (a már megvett körúti terület beleszámításával); ebből a városház építésére 7600 □-öl, szabályozásra s térképezésre 7900 □-öl esik. A mai városház területéből 3600 + 4400 □-öl vagyis összesen 8000 □-öl értékesíthető. Viszont a mai helyen való építkezés esetén az Erzsébet-út torkolatánál levő tér részére 3000 □-öl megszerzése szükséges, ez 8000 + 3000 = 11.000 □-öl; maradna tehát látszólag 4000 □-öl területi differentia, de ez is elesik, mert a mai városház területének értéke legalább 50%-kal nagyobb, mint a megveendő terület, s ez a telekérték-különbség 8000 □-öl eladása esetén éppen 4000 □-öl, vagyis pénzügyileg a két terv között nincsen különbség. Mindkét esetben mellőzhetjük a szabályozások következtében beálló telekértékemelkedéseket, bár ez is előnyösebbnek látszik a VII. kerületi oldalon való építés esetében.

A 2. terv szerint a vásárlandó terület 18.500 □-öl, amidőn az előbbiek alapján 3500 □-öl vételára adja a különbséget; ekkor azonban 200 □-öl (sőt esetleg nagyobb) építő területtel több áll rendelkezésre, ami azonban lehetővé tenné a már előbb említett intézményeket is itt föl-

építeni, sőt hely hagyható lenne esetleg későbbi udvari szárnyépítésre is.

Minden középület akadálya az üzleti élet fejlődésének; tehát a városháza, ha a mai helyén épülne, sokkal inkább belesné az üzleti élet forgalmába, mint a VII. kerületi oldalon. A Károly-körút belvárosi oldala mindig nagyobb gyalogforgalmú lesz, mint a másik oldal, mert ez a rövidebb út a Rákóczi-út s Deák-Ferenc-tér, meg a Vilmos-

1. ábra.

császár-út között. Ha a belváros üzleti életének gyors fejlődését tekintjük, egy-két évtized múlva további terjeszkedésre nem lesz hely, pedig a városok centrumát minden világvárosban tisztán kereskedelmi s üzletházak építésére használják. Középületeket lehetőleg nem építenek a keres-

2. ábra.

kedelmi gócpontok középebe: Bécs, Berlin, Drezda, Hamburg városházai elhelyezését illetőleg jó példákkal szolgálnak.

Sokat beszélünk idegenforgalomról, hogy Budapest lesz a dunai forgalom középpontja, a keletről nyugatra áramló forgalom első állomása; csak úgy tudjuk az idegent majd megállásra bírni, ha itt oly dolgokat kap, oly városképeket lát, melyeket máshol nem tud megszerezni. A városház a

Károly-körút VII. kerületi oldalán való építés esetén környezetével s az előtte elterülő 45 m széles parkkal világvárosi jellegzetes centrumot adna, másrészt pedig ki lenne kapcsolva a Károly-körút nagy forgalmának árából.

A nyerendő városképek szempontjából meg hasonlíthatlanul jobb a VII. kerületi oldalon elhelyezett városház, sokkal nagyobb távolságokból, nagyobb forgalmú útvonalokról s terekről szemlélhetni. Ha a városház tornyát, mit okvetetlenül meg kell építeni, a Károly-körútnak a Rákóczi-úthoz csatlakozó része tengelyébe helyezni, akkor ez a városház nagy részével együtt a Kossuth-Lajos-utca sarkáról, az új Nemzeti Színház előtti térről s a Nemzeti Múzeum kertjéből, tehát a város legforgalmasabb pontjairól is látszik. Az így keletkező városképet csak javítaná a városház előtt levő 45 m széles tér, mely kellően tagozva, parkozva, szökőkutak és szobrok elhelyezésére nagyon alkalmas lenne. Fokozná még az egész kép festői hatását, ha a városház földszintjét árkádos folyosók környeznék.

A városház mai telke üzletházaknak nagyon alkalmas. Az itteni s a deákteri evangélikus egyház szabályozása után maradt telkek beépítésére azok egységes művészi homlokzati kiképzését biztosítandó, a városház építésével kapcsolatban pályázatot kellene rendezni, hogy a környezet amúgy is túlságos toronnyal, kupolával s felépítménye lteleszórt térhatását egységessé, nyugottá, művészivé tegyék.

Van még egy ok, mely a VII. kerületi oldalon való építkezés mellett szól; a városház hivatalai ugyanis ez esetben az egész építkezés ideje alatt mai helyiségeikben zavartalanul folytathatnák munkájukat s az építkezést egyszerre lehetne végrehajtani. A mai helyen való építkezés esetén pedig csak részletekben lehetne építkezni, ami maga is erősen megdrágítja az építkezést, de meg a hivatalok nagy részét bérlakásokban kellene elhelyezni, ami nem tekintve a sok zavart, a költözködést, szintén tetemes kiadással járna s a mai nagy lakásszükségben szinte lehetetlennek látszik.

Van a városház építése oly fontos, hogy a fölsorolt okok alapján, mielőtt az új városház tervpályázatát kihirdetnék, előbb az elhelyezés kérdését nyugodtan, új megfontolással állapítsuk meg; mert később senki nem fogja vállalhatni a felelősséget városunk eme legértékesebb részének esetleges elrontásáért.

Prokitsch János.